

Personenschade Instituut
van Verzekeraars
Expertise in letselschade

PIV Bulletin

Nut en noodzaak 'voorlopig deskundigenbericht'

pagina 5

Het belang van een gedegen onderzoek

pagina 22

PIV-Congres 2019

pagina 12

#2

Voorwoord

- ▲ Let's ferry!
– Armand Blondeel
pagina 3-4

Jurisprudentie

- ▲ Het voorlopige deskundigenbericht
– Petra klein Gunnewiek en Lisan Homan
pagina 5-11

Actueel

- ▲ Verslag PIV Congres 29 maart 2019
– Peter van Steen
pagina 12-17
- ▲ Verslag Seminar Andriessen Academy 17 april 2019
– Jeroen Quakkelaar
pagina 18-20

PIV Promotie

- ▲ Leergang Middelzwaar Letsel voor professionals
pagina 21

Interview

- ▲ Interview met William van der Watering:
Meten is Weten
– Peter van Steen
pagina 22-25

Uit 't Veld

- ▲ Marjoleine van der Zwan
pagina 26

Bijlage

- ▲ Literatuurverwijzing
pagina 27

Het PIV Bulletin is een uitgave van het PIV over nieuws en feiten in de wereld van letselschade. Het PIV Bulletin wordt kosteloos verstrekt aan deelnemers en relaties van het PIV. Het PIV (Personenschade Instituut van Verzekeraars) is het Personenschade Instituut dat in 1998 is opgericht voor en van verzekeraars. Het PIV wil samen met haar deelnemers het leed door letsel voor slachtoffers en hun naasten zoveel mogelijk beperken.

Redactie

Armand Blondeel (a.s.r.) | Voorzitter
Hieron van der Hoeven (Allianz Benelux)
Astrid Ales (a.s.r.)
Rob de Groot (NN)
Edwin Lantinga (Medirisk)
Linda van der Meijden
(Nh1816 Verzekeringen)
Aernout Santen (Centramed)
J. Quakkelaar (Andriessen Expertise)

Redactieadres

Het PIV Bulletin wordt met veel zorg vervaardigd, en is afhankelijk van schrijvers uit de branche. Is u iets opgevallen, of wilt u iets schrijven? Mail uw reactie aan: stichtingpiv@verzekeraars.nl

'Richtlijnen voor schrijvers' staan op www.stichtingpiv.nl

Ontwerp en opmaak

3MegaWatt.nl

Oplage

1.200

Stichting PIV

Bordewijklaan 2
2591 XR Den Haag
(070) 333 88 75

www.stichtingpiv.nl

door **Armand Blondeel**
| NIVRE Register Expert

Let's Ferry!

Life goes on day after day;
Hearts torn in every way;
So ferry 'cross the Mersey;
'cause this land's the place
I love and here I'll stay

Het was een beetje de dag van de inzichten, de 19e PIV Jaarconferentie op vrijdag 29 maart 2019. Een eerste gastspreker, Yuri van Geest, die zijn toehoorders attendeert op de disrupties van het huidige tijdperk. Allerlei moderne goede en kwade kansen schuilen de exponentieel groeiende technologieën. De maatschappij staat op zijn kop, gaat op de schop, wie niet meekan is verloren, zo lijkt het.

Dit zo eens aanhorend, bedacht ik me dat de congreslocatie tamelijk goed was uitgekozen. Het bijna 100-jarige fabrieksterrein van DeFabrique, als symbolisch decor voor hoe de maatschappij zich door de eeuwen heen voortdurend opnieuw moet uitvinden. Ooit een industrieel complex in een tijdperk dat gedomineerd werd door fabrieken en kantoren. Thans, in een tijd waarin andere behoeften aan de orde zijn, een succesvolle evenementenlocatie, handig aanhakend bij een hang naar nostalgische atmosferen die veel mensen aanspreekt. Zoals het dagthema ook al suggereert: wat de profetieën van het moment ook mogen zijn: blijf sterk en creëer vooral je eigen toekomst binnen de context van het tijdsbeeld waarin je leeft.

People they rush everywhere;
Each with their own secret care
So ferry 'cross the Mersey;
and always take me there; The place I love

Prof. Hartlief die later op de dag inging op de juridische gevolgen van al die disruptieve technologische ontwikkelingen voor ons vakgebied met zich meebrengen. Natuurlijk wordt het aansprakelijkheidsrecht door de nieuwe ontwikkelingen geraakt. Maar binnen een tijdperk waar veel traditionele dossiers inmiddels aardig lijken te zijn uitgekristalliseerd en uitgeprocedeerd (denk bijvoorbeeld aan de jurisprudentie op het gebied van 7:658 BW en 7:611 BW in de achterliggende twee decennia), ziet Hartlief richting toekomst vooral een taak voor de bij de personenschaderegeling betrokkenen partijen, om in een gezamenlijke inspanning, aan een meer gelijke en rechtvaardige behandeling op de verschillende deelterreinen waarop letselschade voorvalt, te werken. Samen plooiën, samen polderen en samen oversteken, beetje terug naar de jaren '60 gedachte om gelijkwaardige collectieve voorzieningen te scheppen voor gelijksoortige maatschappelijke risico's.

People around every corner;
They seem to smile and say
We don't care what your name is boy;
We'll never turn you away

Samen de oversteek maken, dat paste ook bij het meest indrukwekkende verhaal van de dag, dat van Ferry Zandvliet. Ferry overleefde de aanslag in de Bataclan in Parijs. ▲

We zagen geen verbitterd mens, maar een man die uit iets verschrikkelijks, iets goeds heeft weten te destilleren. Vanuit een onmenselijke daad van derden, die hem onverhoeds overkwam, heeft Ferry de weg naar wat mensen werkelijk verbindt gevonden. Bewondering voor de volstrekt vreemde die hem direct na de aanslag onderdak en troost bood, mededogen met de vader van de dader, die door zijn omgeving niet wordt begrepen, laat staan vergeven, maar in Ferry een vriend voor het leven heeft gevonden. Een life changing event, dat Ferry van een reguliere loopbaan, naar een loopbaan als verkondiger van een boodschap van hoop en verbinding heeft gevoerd. Alsof zijn ouders over profetische gaven beschikten door hem 'Ferry' te dopen.

Het verhaal van Ferry bevatte onbedoeld ook nog een klein bruggetje naar de inzichten van prof. Hartlief. In Frankrijk heeft de overheid kennelijk een 'potje' van waaruit slachtoffers van dit soort aanslagen gefaciliteerd worden om hun leven weer op de rit te zetten. Een vast bedrag om even tijd te kunnen nemen om weer enigszins tot jezelf te komen. Vanwege de traditionele opvatting dat terrorisme niet is gedekt, hadden Nederlandse hulpinstanties Ferry daar aanvankelijk niet op gewezen. Ze rekenden daar kennelijk gewoonweg niet op. Aansluitend volgde een kort traject dat voldoende gewicht voor Ferry in de schaal legde om de regie over zijn leven weer in eigen hand te nemen. Wellicht dat er ook vanuit de Nederlandse overheid ooit over dergelijke mogelijkheden zal worden nagedacht.

Omdat toeval niet bestaat en onheil wel, brachten de media ons onlangs wederom rampzalige beelden uit Parijs. Nu stond de Notre Dame in lichterslaai. Bij de eerste beelden zullen velen gedacht hebben aan trucage, al dan niet als aankondiging van de nieuwste rampenfilm. Helaas bleek niets minder waar. Opmerkelijk was dat er voor deze Lieve Vrouwe, die uit stenen is gehouwen, binnen een week bijna een miljard euro gefourneerd werd om haar weer op te lappen. Dat leidt tot maatschappelijk debat. Waarom kan de wederopbouw van een monument wel prompt worden gefinancierd en waarom is de menselijk ellende in de banlieues een jarenlang voortschrijdend onoplosbaar probleem? Ook de Gele Hesjes die al maanden protesteren vanwege hun alledaagse onvrede, snapt niets van de gulheid van het grote geld voor stenen. Waarschijnlijk hebben we hier te maken met onvergelykbare grootheden. Sommige zaken ontstijgen het individuele, juist omdat elk individu, rijk, arm en alles wat daar tussen zit, er zijn of haar veilige wereldbeeld op fundeert. 'De Mensheid' heeft zijn monumenten, zijn vaste ijkpunten en iconen nodig. Zaken die, net als bijvoorbeeld sport en muziek, voor een veilig wereldbeeld en een collectieve verbinding zorgen. In ieder geval zetten deze onvergelykbare

rampen aan tot goed nadenken over een verstandige en rechtvaardige verdeling en besteding van het grote geld en de collectieve middelen.

Alle bovenstaande inleidingen en verhalen deden me ook denken aan nog een begenadigd spreker, Jim Kwik, 'the boy with the broken brain'. Jim had, vanwege op vijfjarige leeftijd opgelopen hoofdletsel, gedurende zijn volledige schooltijd moeite met leren. De omstandigheden waarmee hij tegen wil en dank werd geconformeerd, brachten hem gedurende zijn levenspad inzichten die hij tijdens een onbezorgde jeugd niet zou hebben verworven. Natuurlijk, je moet het kunnen opbrengen, maar door ermee te leren omgaan, in plaats van bij de pakken neer te zitten, werd hij een 'Learning Expert' en diens gevolg een succesvol 'Keynote Speaker, Trainer & Advisor' en daarmee een steun voor veel anderen. Ook weer zo'n verbinder, een echte 'Ferry', die voor veel medemensen het perspectief heeft weten te verzetten en vastgelopen levenspaden weer in beweging bracht. Zeg nou zelf, wie put er geen levenskracht uit Jim's inzicht: "If an egg is broken by an outside force. Life ends. If broken by an inside force, life begins. Great things always begin from the inside."

De toekomst van de Personenschaderegeling lijkt vooral een kwestie van "Let's Ferry! (with some warm mercy from the inside)". Of in gewoon Nederlands: over en weer meeveren met wat mededogen. Letselschaderegelen is een goede kans voor alle betrokkenen, om in gezamenlijkheid en met oog en begrip voor elkaar, vooral vooruit te denken en te handelen in kansen en mogelijkheden die het door het collectief geweepte vangnet biedt. Misschien ligt de toekomst van letselschade regelen wel in de-juridiseren. De basis, het fundament, is wel gelegd. We kennen het juridische speelveld, de juridische kurk waarop alles drijft inmiddels wel uit ons hoofd. De kunst is om die kurk binnen de lijnen van het speelveld te laten varen. Juist bij letselschade regelen is daarvoor een Ferry nodig die pendelt tussen de oevers en die verbinding brengt.

**So I'll continue to say;
Here I always will stay
So ferry 'cross the Mersey;
'cause this land's the place I love
and here I'll stay**

Gerry & The Pacemakers: Ferry cross the Mersey

Armand Blondeel

door **Petra klein Gunnewiek (li.)**
en **Lisan Homan (re.)**
| advocaten bij Van Benthem & Keulen

De actualiteiten in de rechtspraak

Het voorlopig deskundigenbericht

De wettelijke bepalingen rondom het voorlopig deskundigenbericht zijn vastgelegd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, in de artikelen 202 t/m 207. Het doel van een voorlopig deskundigenbericht is het vergaren en veiligstellen van bewijs en om de (proces)kansen (beter) te kunnen inschatten.

Kenmerkend voor de procedure is de discretionaire bevoegdheid van de rechter, hetgeen betekent dat een verzoek in beginsel moet worden toegewezen, behalve wanneer dit verzoek in strijd is met de goede procesorde, de bevoegdheid

wordt misbruikt, het verzoek afstuit op een ander door de rechter zwaarwichtig geoordeeld bezwaar of bij onvoldoende belang. Aan de hand van de rechtspraak zullen wij in dit artikel een kader schetsen van de relevante aspecten in een dergelijke

procedure. Het gaat dan allereerst om de toewijzingsmaatstaf en meer specifiek behandelen wij het doel en de belangen van partijen en de verhouding tot de bodem- en deelgeschilprocedure. Vervolgens bespreken wij achtereenvolgend de gebondenheid van partijen aan de rapportage, de kosten en het appelverbod.

Het doel van een voorlopig deskundigenbericht en de belangen van partijen

De Hoge Raad heeft het doel van de procedure tot het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht al diverse keren beschreven in zijn arresten. Het verzoek moet ter zake dienend zijn en voldoende concreet en het moet feiten betreffen die met het deskundigenonderzoek bewezen kunnen worden¹. ▲

Graag citeren wij ook de bepaling in de Leidraad voor deskundigen waarin een vergelijkbare definitie is gegeven van het voorlopig deskundigenbericht: "Het voorlopig deskundigenbericht kan onder andere dienen om een procespartij inzicht te geven in de haalbaarheid van een standpunt, om een partijstandpunt te kunnen onderbouwen, of om een partij in staat te stellen af te wegen of het zin heeft een procedure te beginnen of een aanhangige procedure voort te zetten. De opdracht tot een voorlopig deskundigenbericht wordt dus niet verstrekt in het bredere kader van een geschil dat partijen ter beoordeling aan de rechter hebben voorgelegd en waarover de rechter na deskundigenbericht zal moeten oordelen".²

Van belang is dat ter bepaling van het doel van de procedure en derhalve voor ontvanke-lijkheid in de verzoekschriftprocedure, voor ogen wordt gehouden dat sprake moet zijn van feiten en omstandigheden die zich lenen voor bewijss-levering en waarmee de proceskansen kunnen worden ingeschat.

In een recent arrest van de Hoge Raad van 22 februari 2019³ stond ook het doel van de procedure tot het gelasten van een voorlopig deskundigen centraal. In deze casus werd verzocht om een deskundigenonderzoek ter bepaling van de kans op een gunstiger uitkomst in een strafzaak in de situatie dat de advocaat niet zou hebben verzuimd cassatieberoep aan te tekenen. De Hoge Raad oordeelde dat het bepalen van die gemiste kans een juridische aangelegenheid is, die een rechter zelf kan en moet verrichten. Een deskundigenbericht is dus niet aan de orde, maar wel een beoordeling door de rechter in een eventueel door de verzoeker tegen de advocaat aanhangig te maken procedure. Met andere woorden het doel, een inschatting van de proceskansen, wordt niet bereikt middels het inwinnen van een deskundigenbericht.

In dit kader is ook relevant het arrest van de Hoge Raad van 30 mei 2018⁴. Het ging in deze zaak om het verzoek tot benoeming van een deskundige om het professioneel handelen van een arts te toetsen. Het gerechtshof had aangenomen dat het verzoek niet ter zake dienend was. Het gerechtshof had overwogen dat de vraagstelling aan de deskundige niet zag op het vaststellen van een medische fout door de arts tijdens de ingreep. De vragen zagen volgens het gerechtshof kort gezegd op het informed consent voorafgaand aan de ingreep en het moment waarop is overgegaan tot het verrichten van de ingreep. De Hoge Raad meende echter dat de overwegingen van het gerechtshof onbegrijpelijk waren. In de bodemprocedure was namelijk wel degelijk gesteld dat sprake was van schending van de norm van goed hulpverlenerschap, alsmede een schending van de informatieverplichting. Het beoogde deskundigenonderzoek en de te stellen vragen aan de deskundigen betroffen dus wel degelijk de gestelde verwijten aan het adres van de arts. Ook het Gerechtshof Den Haag heeft heel recent, op 26 maart 2019⁵, in een beroepsprocedure geoordeeld dat het gewenste doel niet zou worden bereikt met het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht. Het te onderzoeken feit in deze casus betrof het overlijden van een man. De vader van de man had

het verzoek ingediend. Hij stelde dat het overlijden te wijten was aan geweld dat de politie bij aanhouding van de man had gebruikt. Op basis van de (strafrechtelijke) onderzoeken – waarin ook reeds uitvoerig door deskundigen was gerapporteerd – had de politie het standpunt ingenomen dat er geen verband was tussen het gestelde geweld en het overlijden. De vader van de overleden man wenste de deskundigen, die reeds schriftelijk hadden gerapporteerd, te horen. Het gerechtshof overwoog dat dit een begrijpelijk verzoek was, maar overwoog ook dat het belang van de politie daarbij zwaarder moest

Het gerechtshof overwoog als volgt: "Daar staat echter tegenover dat de politie/het NFI er belang bij heeft om niet steeds indien een belanghebbende het niet eens is met de uitkomsten van een verzoek (nadere) vragen te (laten) beantwoorden".

wegen. Het gerechtshof overwoog als volgt: "Daar staat echter tegenover dat de politie/het NFI er belang bij heeft om niet steeds indien een belanghebbende het niet eens is met de uitkomsten van een verzoek (nadere) vragen te (laten) beantwoorden". Voorts meende het gerechtshof dat de vader op basis van de beschikbare rapportages in staat moet worden geacht om te beoordelen of het raadzaam is een civiele procedure tegen de politie te beginnen.

Het gerechtshof heeft het verzoek afgewezen wegens onevenredigheid van de over en weer betrokken belangen.

En ten slotte nog een (iets meer gedateerde) letselschadeprocedure bij

de Rechtbank Zeeland-West-Brabant van 7 november 2013⁶. Ook hier was het doel van de verzoekende partij het hete hangijzer. Een stratenmaker met rugklachten had zijn werkgever daarvoor aansprakelijk geacht. Het was de werkgever die een verzoekschrift indiende voor het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht van een orthopeed en neuroloog. De werkgever wilde daarmee zijn procespositie bepalen. Hij wenste duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of de klachten van de werknemer konden zijn veroorzaakt door de werkzaamheden. Er was echter geen bereidheid bij de rechtbank om het verzoek toe te wijzen.

De rechtbank achtte het verzoek prematuur, omdat de aard van de werkzaamheden, alsmede de omstandigheden waaronder de werkzaamheden hadden plaatsgevonden nog allerminst vaststonden.

Verhouding tot de bodemprocedure

Een andere grond waarop een rechter het verzoek tot het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht af kan wijzen, is zoals gezegd in strijd met de goede procesorde. Aanleiding voor een dergelijke afwijzing kan bijvoorbeeld zijn gelegen in de stand van zaken in

een eventuele, reeds lopende, bodemprocedure.

De afgelopen periode hebben diverse gerechtshoven zich uitgelaten over de vraag of, gelet op de stand van zaken in de bodemprocedure, een verzoek tot het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht kon worden toewezen.

In een zaak die door vier (voormalig) werknemers van Defensie en de Stichting Gedupeerden Gevaarlijke Stoffen tegen de Staat was aangespannen, had de Rechtbank Limburg⁷ geconcludeerd tot niet-ontvankelijkheid. Eisers waren in hoger beroep gegaan en terwijl de hoofdzaak al voor arrest stond, dienden zij bij het gerechtshof een verzoek in tot het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht. Het Gerechtshof Den Bosch oordeelde op 21 februari 2019⁸ dat het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht, gelet op het stadium waarin de bodemprocedure in hoger beroep verkeerde, strijdig zou zijn met de goede procesorde. Het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht zou verzoekers niet meer baten in die zin dat zij op grond van de resultaten daarvan alsnog een (nieuwe) proceseconomische afweging konden maken dan wel konden bepalen of het voortzetten van de bodemprocedure zinvol zou zijn. Dat stadium was vanwege de reeds verrichte proceshandelingen in de bodemzaak immers al gepasseerd.

Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden wees op 11 oktober 2018⁹ een verzoek om vergelijkbare redenen af. Tijdens de comparitie na aanbrengen was aan de verzoeker uitstel verleend voor beraad over het verzoeken om een (bewijs)verrichting. Na uitstel werd door de verzoeker aangegeven dat niet werd verzocht om een deskundigenbericht, maar dat hij grieven wilde nemen. Het verzoek tot het gelasten van een voorlopig deskundigenbericht werd pas ingediend toen de verzoekende partij peremptoir stond voor de memorie van grieven. Omdat verder uitstel voor het nemen van grieven niet werd toegewezen,

werd de memorie van grieven genomen. Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden oordeelde dat de verzoeker onder die omstandigheden geen belang meer had bij toewijzing van het voorlopig deskundigenbericht, omdat hij de uitkomst daarvan niet kon gebruiken voor het formuleren van zijn grieven. Het gerechtshof oordeelde dat bovendien sprake was van strijd met de goede procesorde omdat dat de beslissing in de hoofdprocedure vertraging zou oplopen wanneer gewacht zou moeten worden op het voorlopig deskundigenbericht.

Enige tijd voor bovengenoemd arrest had het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden ook al een verzoek afgewezen vanwege strijd met de goede procesorde. In de bodemprocedure had de rechtbank (onder andere) geoordeeld dat het benoemen van een verzekeringsgeneeskundige niet nodig was. Tegen dat vonnis werd hoger beroep ingesteld en hangende die procedure werd een verzoekschrift ingediend waarin werd verzocht om de benoeming van een verzekeringsgeneeskundige en een arbeidsdeskundige. In de beschikking van 2 mei 2017¹⁰ concludeerde het gerechtshof dat het verzoek in feite een appel tegen de beslissing van de rechtbank was om geen verzekeringsgeneeskundige te benoemen.

Toewijzing van het verzoek zou de appelprocedure kunnen doorkruisen en de belangen van de verzoeker bij de benoeming waren zeer beperkt. Het verzoek werd dan ook afgewezen.

Verhouding tot de deelgeschilprocedure

Interessant is ook de verhouding met de deelgeschilprocedure en dan niet zo zeer vanwege een mogelijke strijd met de goede procesorde, maar wel omdat de deelgeschilprocedure zo nu en dan wordt gebruikt om (medewerking van een partij aan) een expertise af te dwingen. Hoe wordt daar mee omgegaan?

Aangenomen wordt wel dat voor het daadwerkelijke benoemen van een deskundige in de deelgeschilprocedure geen ruimte is.

Daarvoor is immers een ander instrument beschikbaar, dat van het voorlopig deskundigenbericht. Het verzoek om medewerking te verlenen aan een deskundigenbericht wordt – onder omstandigheden – echter nog wel eens toegewezen.

Zo oordeelde de Rechtbank Gelderland in haar beschikking van 22 juni 2017¹¹ dat het verzoek er 'slechts' toe strekte om de verweerders te verplichten tot medewerking aan deskundigenonderzoek buiten rechte. Een dergelijke beslissing kon, zeker nu een expertise ook volgens de rechtbank aangewezen was, bijdragen aan de totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst. Dat verzoeker ook een verzoek om een voorlopig deskundigenbericht had kunnen doen, deed daar niet af. De rechtbank achtte het daarbij wel van belang dat

er sprake was van een goed onderbouwde aansprakelijkstelling en een goed gemotiveerde afwijzing daarvan. Daarnaast hadden partijen over en weer concrete, onderbouwde aanknopingspunten geboden voor hun gelijk, die afzonderlijk bezien zouden kunnen overtuigen. Onder verwijzing naar de GOMA meende de rechter dat partijen konden worden gehouden aan dergelijk onderzoek mee te werken. Ook de Rechtbank Noord-Holland wees een verzoek tot medewerking toe in haar beschikking van 2 juni 2016¹². Een eerdere neurologische expertise had onvoldoende duidelijkheid verschaft over het bestaan van de klachten, waarbij de neuroloog de suggestie opwierp om de benadeelde aan een onderzoek door een psycholoog of psychiater te onderwerpen. In het deelgeschil werd subsidiair verzocht om de verzekeraar te gelasten medewerking te verlenen aan een psychiatrische expertise. In de suggestie van de neuroloog zag de rechtbank voldoende grond om van de verzekeraar te verwachten dat zij aan een dergelijk onderzoek zou meewerken.

Zo oordeelde de Rechtbank Gelderland in haar beschikking van 22 juni 2017¹¹ dat het verzoek er 'slechts' toe strekte om de verweerders te verplichten tot medewerking aan deskundigenonderzoek buiten rechte.

Gebondenheid en bezwaren tegen een rapportage

Indien een deskundigenrapport is uitgebracht door een door de rechtbank benoemde deskundige, het deskundigenrapport op zorgvuldige wijze tot stand is gekomen, de conclusies van de deskundige deugdelijk zijn onderbouwd en

logischerwijs voortvloeien uit de door hem in het rapport vermelde gegevens, dan zal een rechtbank het oordeel van de deskundige niet snel naast zich neerleggen. Datzelfde geldt voor een rapportage die weliswaar buiten rechte maar wel op gezamenlijk verzoek van partijen tot stand is komen.

In beginsel zijn partijen dus gebonden aan een voorlopig deskundigenbericht of aan een gezamenlijke expertise. Dat is slechts anders wanneer één van de partijen erin slaagt te onderbouwen dat er zwaarwegende en steekhoudende bezwaren tegen de totstandkoming of de inhoud van rapportage bestaan.

Dat kan bijvoorbeeld door middel van een éézijdige contra-expertise, waarin de totstandkoming en de wijze waarop de deskundige tot zijn conclusie is gekomen, worden bekritiseerd.

Van belang is daarbij dat, wanneer het standpunt van een door één partij geraadpleegde deskundige afwijkt van dat van de door de rechter benoemde deskundige, de rechter zijn beslissing om de zienswijze van de door hem benoemde deskundige te volgen in het algemeen niet verder hoeft te motiveren dan door te overwegen dat de door deze deskundige gebezigde motivering hem overtuigend voorkomt. Pas wanneer er specifieke bezwaren tegen de zienswijze van de door de rechter benoemde deskundige worden geuit en die bezwaren een voldoende gemotiveerde betwisting inhouden van de juistheid van de zienswijze, dan zal de rechter zijn oordeel van een zodanige motivering moeten voorzien, dat deze voldoende inzicht geeft in de daaraan ten grondslag liggende gedachtegang om deze zowel voor partijen als voor derden, daaronder begrepen de hogere rechter, controleerbaar en aanvaardbaar te maken. De Hoge Raad heeft deze, in beginsel beperkte, motiveringsplicht al diverse malen herhaald en meest 'recent' in zijn arrest van 3 mei 2013¹³. Wat zijn zwaarwegende en steekhoudende bezwaren dan precies

en hoe dient een partij die te onderbouwen? Daarover zijn de afgelopen jaren diverse beschikkingen, vonnissen en arresten gewezen, waarvan wij er een aantal zullen bespreken.

In de jurisprudentie wordt aangenomen dat het enkele feit dat een partij het niet eens is met de door de deskundige getrokken conclusies, in ieder geval onvoldoende is.

De Rechtbank Midden-Nederland overwoog dat bijvoorbeeld expliciet in haar beschikking van 15 augustus 2018¹⁴. Sterker nog, zo vervolgde de rechtbank, van de partij die een deskundigenbericht bekritiseert, mag worden verlangd dat zij haar stellingen deugdelijk onderbouwt. Een deugdelijke onderbouwing kan bijvoorbeeld worden geleverd door een rapport van een andere deskundige in het geding te brengen waarin de conclusies van de eerste deskundige op overtuigende wijze worden weersproken. Vergelijkbaar oordeelde ook de Rechtbank Oost-Brabant in haar beschikking van 30 januari 2018¹⁵. Ook wanneer er een eenzijdige contra-rapportage beschikbaar is, geldt echter dat het enkele feit dat de contra-expert tot een andere conclusie komt dan de door de rechter (of gezamenlijk) benoemde deskundige, onvoldoende is. Dat betekent immers nog niet dat de conclusie van de eerste deskundige daarom onjuist is, zo overwoog de Rechtbank Midden-Nederland op 10 januari 2018¹⁶.

Over het algemeen wordt geoordeeld dat van zwaarwegende bezwaren sprake is wanneer het deskundigenbericht niet voldoet aan de daaraan te stellen eisen van onpartijdigheid, consistentie, inzichtelijkheid en logica.

Het zijn dan ook veelal de meer formele bezwaren die slagen. Zo oordeelde de Rechtbank Amsterdam in haar beschikking van 8 mei 2018¹⁷ dat de bezwaren tegen een gezamenlijke rapportage

terecht waren opgeworpen. Ten eerste omdat de rapporterende neuroloog gebruik had gemaakt van een verouderde versie van de AMA-guides en omdat zijn conclusie, dat sprake was van 1% BIGP, niet was onderbouwd. Ten tweede had de neuroloog verzuimd om het rapport eerst in concept aan partijen voor te leggen en om hen in de gelegenheid te stellen hun opmerkingen daarop kenbaar te maken. Ook de later gestelde vragen en de antwoorden van de neuroloog daarop werden door hem niet in de rapportage verwerkt. Al met al voldoende reden voor de Rechtbank Amsterdam om te oordelen dat de rapportage niet voldeed aan de daaraan te stellen eisen.

Ook in een aantal wat meer gedateerde beschikkingen waren het voornamelijk de formele bezwaren tegen de wijze van totstandkoming van de rapportage die ertoe leidde dat de rechtbanken de rapportages terzijde schoven. Zo oordeelde de Rechtbank Noord-Holland op 26 november 2015¹⁸ dat de rapportage niet voldeed aan de daaraan te stellen eisen omdat de deskundige geen acht had geslagen op het inzage- en blokkeeringsrecht van de benadeelde, hij contact had gehad met de betreffende arts over de uitslag van de rapportage en omdat de inzichtelijkheid van de rapportage te wensen overliet. De Rechtbank Rotterdam oordeelde in haar beschikking van 17 juni 2015¹⁹ dat een rapport niet bruikbaar was omdat de benadeelde niet was onderzocht, de deskundige de door hem gebruikte literatuur niet had genoemd en omdat hij geen acht had geslagen op de opmerkingen van de benadeelde op het conceptrapport. Dat laatste was ook voor de Rechtbank Gelderland aanleiding om op 19 mei 2015²⁰ te concluderen dat een rapportage niet voldeed aan de daaraan te stellen eisen. Uit het betreffende rapport viel niet af te leiden dat en hoe de reacties van de beide partijen in de rapportage waren verwerkt en daarmee stond vast dat niet was voldaan aan de eisen van hoor en wederhoor.

Behalve bezwaar tegen de totstandkoming en de inhoud van de rapportage kunnen er ook bezwaren bestaan tegen de persoon van de deskundige, bijvoorbeeld omdat een partij vermoedt dat de

deskundige partijdig is. Hoewel al van wat eerdere datum, willen wij in dat kader tot slot graag het arrest van de Hoge Raad van 2 mei 2014²¹ bespreken waarin de vraag voorlag op welk moment partijen zich uiterlijk moeten beklagen over die vermeende partijdigheid van de deskundige. Hoewel door de eisende partij in eerste instantie was aangegeven dat zij geen bezwaar had tegen de door de gedaagde voorgestelde persoon van de deskundige, kwam zij er tijdens het deskundigenonderzoek achter dat de deskundige in dienst was geweest van de rechtsvoorganger van de gedaagde en dat er nog steeds een zakelijke relatie tussen de deskundige en de gedaagde bestond. Reden voor de eisende partij om te twijfelen aan de onpartijdigheid. Deze bezwaren werden door de eisende partij voor het eerst naar voren gebracht toen de rapportage al gereed was. De Hoge Raad oordeelde dat als uitgangspunt heeft te gelden dat een klacht tijdig is aangevoerd indien zij naar voren wordt gebracht in het eerste gedingstuk nadat het rapport van de deskundige is gedeponeerd. De eisen van een goede procesorde kunnen meebrengen dat een klacht toch eerder moet worden aangevoerd, maar daarover was door het gerechtshof niets vastgesteld.

De kosten

Op grond van art. 199 RV²² kan een deskundige aanspraak maken op schadeloosstelling en loon. Het bedrag van de kosten van een deskundige wordt betaald uit het voorschot dat door de rechter op grond van art. 195 RV wordt opgelegd. In beginsel rust de verplichting tot betaling van het voorschot op de kosten bij de verzoekende partij. Er kunnen echter omstandigheden zijn die er toe leiden dat de rechter het voorschot ten laste van de verwerende partij brengt, bijvoorbeeld als de aansprakelijkheid reeds is erkend en het verzoek strekt tot het vaststellen van de schade. Ook kan de rechter bepalen dat beide partijen gezamenlijk de kosten dragen. Zie in dit kader bijvoorbeeld de uitspraak van de Rechtbank Noord-Holland van 1 maart 2018²³ waarin de rechter met een verwijzing naar de GOMA bepaalde

dat partijen (ziekenhuis en patiënt) ieder de helft van het voorschot moesten dragen.

Wie uiteindelijk de kosten van het deskundigenbericht zal moeten dragen is op voorhand niet altijd te zeggen. Er zijn verschillende momenten waarop de rechter, ambtshalve of op verzoek van (een van de) partijen een beslissing dient te nemen over de kosten van het voorlopig deskundigenbericht. Wanneer na het uitbrengen van het deskundigenbericht een bodemprocedure wordt opgestart zal de rechter ingevolge art. 237 RV in zijn eindvonnis een van beide (of beide) partijen veroordelen in de kosten van het geding, daaronder mede begrepen de kosten van het deskundigenbericht.

Wanneer er na het voorlopig deskundigenbericht geen bodemprocedure volgt zal de partij aan wie betaling van het voorschot is opgelegd uitdrukkelijk om een proceskostenveroordeling moeten vragen bij gebreke waarvan het voorschot voor rekening van deze partij blijft. In het geval dat de partij aan wie het voorschot is opgelegd procedeert met een toevoeging (gefinancierde rechtsbijstand), waardoor het voorschot op de kosten van de deskundige wordt voorgeschoten door de Staat, geldt dat de rechter op grond van art. 205 lid 2 RV verplicht is een kostenveroordeling uit te spreken.

Het is dan aan de rechter in de verzoekschriftprocedure om zich uit te laten over de vraag wie de 'verliezende' partij is, dit is immers de partij die de uiteindelijke kosten zal moeten dragen. De rechter zal dit oordeel moet geven op basis van de inhoud van het deskundigenbericht en een te verwachten uitkomst wanneer er een bodemprocedure zou zijn gestart. Een dergelijk oordeel zal voor een rechter niet altijd makkelijk te geven zijn zeker als de deskundige zich heeft uitgelaten in het kader van aansprakelijkheid, maar het causaal verband buiten beschouwing is gebleven.

Zo verwierp het Gerechtshof Den Bosch op 8 september 2016²⁴, het oordeel van de rechtbank in eerste aanleg die de kosten van het deskundigenbericht

(ingevolge de hoofdregel) bij de verzoekende partij had gelaten. Volgens het gerechtshof kon echter uit het rapport van de psychiater wel worden afgeleid dat de klachten en beperkingen van de verzoeker voor een groot deel konden worden toegeschreven aan het onrechtmatig handelen, waarvoor de aansprakelijke partij in een strafprocedure (onherroepelijk) was veroordeeld. Het gerechtshof wijst alsnog de kosten van het deskundigenbericht toe aan de verwerende partij en het gerechtshof doet dit met verwijzing naar het bepaalde in art. 6:98 BW en het arrest London/Bravenboer²⁵.

Het appelverbod

In art. 204 lid 2 RV is opgenomen dat voor zover het verzoek wordt toegewezen er geen hogere voorziening openstaat. Dit appelverbod is echter niet absoluut. Op basis van de zogenaamde doorbrekingsjurisprudentie²⁶ kan ondanks het appelverbod toch hoger beroep worden ingesteld indien de rechter buiten het toepassingsgebied van de toepasselijke bepaling is getreden of deze ten onrechte buiten toepassing heeft gelaten, dan wel wanneer bij de behandeling zulke

fundamentele rechtsbeginselen zijn geschonden dat niet kan worden gesproken van een eerlijke en onpartijdige behandeling van de zaak. Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden diende zich in zijn arrest van 16 februari 2016²⁷ uit te laten over de (doorbreking van) het appelverbod zowel ten aanzien van een beroep ingesteld door de verzoekende partij (in het kader van de kostenveroordeling) als een incidenteel beroep ingesteld door de verwerende partij (in het kader van de vraagstelling aan de deskundige). Het gerechtshof oordeelde dat geen van de aangehaalde doorbrekingsgronden kon slagen. De verzoekende partij (een patiënt) had gesteld dat de rechtbank de beslissing om de verzoekende partij te belasten met betaling van het voorschotbedrag niet had gemotiveerd, hetgeen onbegrijpelijk en onjuist zou zijn. Het gerechtshof oordeelde echter dat deze beslissing (op grond van de hoofdregel) geen verdere motivering van de rechtbank behoeft. De verwerende partij (het ziekenhuis) had bezwaar aangetekend tegen een bepaalde vraag die zou worden gesteld aan de deskundige. Volgens de verwerende partij was deze vraag (naar het causaal verband met een behandel-delay) al afdoende beantwoord in een eerder deskundigenonderzoek. Volgens het ziekenhuis was er sprake van een verzuim van essentiële vormen. Het gerechtshof was echter van oordeel dat uit de omstandigheid dat de rechtbank, na weging van de door beide partijen voorgestelde vragen, de in de beschikking geformuleerde vragen heeft opgenomen, niet kon worden geconcludeerd dat de rechtbank daarmee essentiële vormen had verzuimd. Het stond en staat de rechtbank vrij om die vragen in de beschikking op te nemen die de rechtbank geraden acht voor beslechting van het geschil. De rechter heeft hierin een discretionaire bevoegdheid. In het arrest van het gerechtshof van 11 juli 2017²⁸ ging het ook over de kosten van de deskundige en dit keer was er wel sprake van een situatie waarin een doorbreking van het appelverbod werd gehonoreerd. De rechtbank had geoordeeld dat de verwerende partijen, te weten het ziekenhuis en diens verzekeraar de voorschotkosten van het deskundigenbericht moest

dragen. De rechtbank overwoog daartoe dat, omdat het om een medische kwestie ging en het ziekenhuis verzekerd was zij aanleiding zag om af te wijken van de hoofdregel. Volgens het gerechtshof heeft de rechtbank partijen echter onvoldoende in de gelegenheid gesteld om zich uit te laten over de kosten. Er was sprake van een schending van het beginsel van hoor en wederhoor. De rechtbank heeft haar afweging gemaakt op basis van de omstandigheid dat sprake is van een verzekerd belang terwijl dit helemaal niet als relevante omstandigheid door partijen was genoemd, aldus het gerechtshof. Ook had de verzoekende partij, met een verwijzing naar de GOMA, verzocht om partijen ieder voor de helft te belasten met de kosten. Het ziekenhuis had gesteld dat de GOMA enkel betrekking heeft op buitengerechtelijke expertises. Ook in dit kader was hoor en wederhoor onvoldoende toegepast. Ten slotte waren partijen niet in staat gesteld om zich uit te laten over de omvang van de door de deskundige ingeschatte kosten. Het gerechtshof overwoog vervolgens dat er geen reden was om af te wijken van de hoofdregel en heeft de verzoekende partij alsnog in de proceskosten veroordeeld.

Tot slot

Het voorlopig deskundigenbericht is een nuttig en vaak noodzakelijk hulpmiddel voor partijen in het kader van de schadeafwikkeling.

Het stelt partijen, en ook rechters, in staat om zich te laten informeren over diverse relevante aspecten, zowel ten aanzien van de aansprakelijkheid als ten aanzien van (de omvang van) de schade.

Mits aan alle voorwaarden is voldaan, biedt een gerechtelijk deskundigenbericht veel waarborgen en zijn partijen in beginsel gebonden aan de inhoud van het rapport.

De bevindingen en conclusies uit het expertiserapport dienen dan als uitgangspunt voor de verdere schaderegeling. Beide partijen en hun eventuele gemachtigden kunnen dan kennisnemen van de rapportage en kunnen vervolgens in onderling overleg, en op basis van de rapportage, tot een regeling komen.

Vrij recent heeft de Rechtbank Rotterdam [...] echter een oordeel gegeven dat de laagdrempeligheid van de buitengerechtelijke expertise laat wankelen. De rechtbank was van mening dat een schaderegelaar van de verzekeraar geen recht had om inzage in het deskundigenrapport. De privacy van de benadeelde zou zwaarder wegen.

Het buitengerechtelijke expertisetraceert biedt een goed en laagdrempeliger alternatief. Ook dan geldt in beginsel de gebondenheid van partijen. Vrij recent heeft de Rechtbank Rotterdam in haar beschikking van 24 oktober 2018²⁹ echter een oordeel gegeven dat de laagdrempeligheid van de buitengerechtelijke expertise laat wankelen. De rechtbank was van mening dat een schaderegelaar van de verzekeraar geen recht had om inzage in het deskundigenrapport. De privacy van de benadeelde zou zwaarder wegen. Echter is het juist voor de onderhandelingen over een eindregeling van essentieel belang dat er transparantie is en dat beide partijen kennis hebben van de uitgangspunten, zoals verwoord door de deskundige. We spreken de hoop uit dat dit geen nieuwe trend wordt, want dat zal betekenen dat de buitengerechtelijke route geen echt alternatief meer is.

‘Creëer je eigen toekomst’

PIV-congres 2019

Peter van Steen tekst | Daan van Boerdonk fotografie

Het totaal vernieuwde PIV-congres met het motto ‘Creëer je eigen toekomst’, op vrijdag 29 maart 2019 in DeFabrique in Utrecht, trok maar liefst meer dan 700 deelnemers. De nieuwe formule lijkt dan ook een groot succes. De vernieuwing van het congres past bij de modernisering van het PIV, zoals die in de afgelopen twee jaar in gang is gezet, met name om jongere generaties in de letselschadebehandeling meer bij het werk van het PIV te betrekken. De trendy entourage en de keuze van jonge sprekers en workshopleiders hebben wat dat betreft resultaat gehad.

Debatleider en presentator bij BNR Nieuwsradio Maarten Bouwhuis, dagvoorzitter van het congres, vond het motto ‘Creëer je eigen toekomst’ enigszins tricky. Hij zei: “Wanneer iedereen zijn eigen toekomst creëert, volgens zijn eigen beeld van perfectie, dan vrees ik dat we het met z’n allen en met de aarde niet gaan redden. Ik denk dat we gezamenlijk naar de toekomst moeten kijken en allemaal een beetje water bij de wijn moeten doen. In uw vakgebied gebeurt in wezen hetzelfde. Wanneer iedereen naar het hoogste doel streeft, het maximaal haalbare verdienmodel waar de een blij mee is en de ander altijd de verliezer, dan rent u met z’n allen naar een piek en dat is een onhoudbare situatie. Mij lijkt het Rijnlandse model beter, waarin gezamenlijk naar een mooie uitkomst wordt gestreefd, waarmee iedereen tevreden kan zijn en die duurzaam is, ook financieel.”

Etienne de Cooker

Yuri van Geest

Let op uw zaak, omdat dit vak onderhevig is aan vernieuwende impulsen, of het normering is, de directe verzekering, de technologie of nog een andere ontwikkeling.

Etienne de Cooker | voorzitter van het bestuur van het PIV

Rechtvaardig en betaalbaar

Het inhoudelijke deel van het congres werd voorafgegaan door een toespraak van Etienne de Cooker, voorzitter van het bestuur van het PIV, naar aanleiding van een uitzending van het televisieprogramma Radar, waarin de personen-schadebehandeling aan de kant van verzekeraars was bekritiseerd. Hij zei: "Toen het PIV werd opgericht, was 'het slachtoffer centraal stellen' het credo. Gaan we nu met z'n allen, en dan bedoel ik echt iedereen: verzekeraars, belangenbehartigers en alle andere betrokken partijen, vanuit een verdienmodel redeneren en elkaar de zwarte piet toespelen, dan wordt 'het slachtoffer centraal stellen' een ingewikkeld verhaal. We zullen niet alleen de vernieuwing moeten bekijken, maar intussen ook de verbetering. Daar is het PIV voor opgericht, voor het verder brengen van de professionalisering en het elke dag opnieuw bekijken hoe we het slachtoffer centraal kunnen stellen. Alleen dan behouden we, en krijgen we op onderdelen, een eerlijk, rechtvaardig en betaalbaar systeem."

Een belangrijk kenmerk van de exponentiële organisatie is de 'purpose', het hogere doel. Geld verdienen blijft belangrijk, maar het hogere doel om de wereld te verbeteren maakt een organisatie exponentieel.

Yuri van Geest | trendwatcher en specialist op het gebied van de wereldwijde Singularity-beweging

Vernieuwende impulsen

"Let op uw zaak", aldus De Cooker. "Wij zitten in een heel ingewikkeld vakgebied, dat ongelooflijk de moeite waard is en heel inspirerend kan zijn om mensen te helpen, of je nou aan de kant zit waar je voor het slachtoffer opkomt of aan de kant waar je namens de aansprakelijke partij het een en ander voor mekaar brengt. Het is een uitdaging en best ingewikkeld. Let op uw zaak, omdat dit vak onderhevig is aan vernieuwende impulsen, of het normering is, de directe verzekering, de technologie of nog een andere ontwikkeling. Eén ding staat vast: elk ernstig verkeersslachtoffer minder is welkom, dat is het allerbelangrijkste. Maar zolang verkeersslachtoffers en ook slachtoffers van medische missers een 'fact of life' zijn, is het van belang dat de beroepsgroep die hier in groten getale aanwezig is, er op een integere wijze het beste van maakt."

Exponentiële organisaties

Het congres in DeFabrique werd vervolgd met een lezing door trendwatcher Yuri van Geest, specialist op het gebied van de wereldwijde Singularity-beweging. Deze gaat ervan uit dat verschillende exponentieel groeiende technologieën – bijvoorbeeld quantum computing, blockchain, artificial intelligence en nanotechnologie – elkaar gaan versterken en zo tot een radicale innovatie zullen leiden ten aanzien van grote actuele vraagstukken op het gebied van water, voedsel, onderwijs, zorg, klimaat enzovoort. In dit licht bezien ontstaan er nu al nieuwe typen organisaties, deexponentiële organisaties, die tien keer efficiënter, effectiever en ook sneller zijn dan klassieke lineaire organisaties in dezelfde sector. Van Geest: "Exponentiële organisaties maken gebruik van alle nieuwe technologieën, maar ook van nieuwe organisatiestructuren, culturen, manieren van aansturen en vormen van leiderschap. Een belangrijk kenmerk van de exponentiële organisatie is de 'purpose', het hogere doel. Geld verdienen blijft belangrijk, maar het hogere doel om de wereld te verbeteren maakt een organisatie exponentieel."

Maarten Bouwhuis

Tegengestelde krachten

Over de nieuwe vormen van leiderschap zei Van Geest: “Negentig procent van de huidige leiders gaat de stap naar de toekomst niet maken. Ze willen het niet, kunnen het niet, hebben geen tijd of alle drie. Hoe komt dit nou? De hoofdreden is dat het tegenwoordig nogal moeilijk is om CEO te zijn. De huidige CEO’s staan onder een enorme druk in de vorm van aan elkaar tegengestelde krachten. Sommigen zijn niet moedig, zijn hun hele leven risico-avers geweest, komen aan de top en moeten dan zichzelf ontwrichten en vernieuwen en zelfs risiconemend worden. Dat is natuurlijk

relevant te blijven”, aldus Van Geest. “Ze moeten kwetsbaar zijn, kunnen niet alle vragen meer beantwoorden, de tijd gaat te snel, de materie is te complex. Ze moeten vooral ook minder directief top down zijn, maar meer faciliterend, met het oog op het co-creëren van antwoorden. Dat vraagt andere competenties: nieuwsgierigheid, creativiteit, samenwerking, veerkracht en verbeeldingskracht.”

Aanslag in Bataclan

Ferry Zandvliet, de volgende spreker, was op vrijdag 13 november 2015 met drie vrienden bij een concert van de Eagles of Death Metal in theater Bataclan in Parijs toen terroristen daar een aanslag pleegden. In Bataclan kwamen 89 mensen om het leven, elders in Parijs vielen die dag nog eens 41 slachtoffers. Deze gebeurtenissen haalden het leven van Ferry vanzelfsprekend overhoop, maar maakten hem vreemd genoeg ook gelukkiger. Op het PIV-congres vertelde hij over zijn strijd tegen polarisatie en radicalisering en voor verbroedering en verwerking. “Onder meer praten met lotgenoten heeft mij geholpen”, vertelde hij. “Ik ben een lotgenotengroep gestart van Nederlanders die een aanslag hebben overleefd. Het is een privéplatform, afgesloten van de buitenwereld. Het is heel fijn om met mensen om de tafel te zitten die ook iets heftigs hebben meegemaakt.”

Behoorlijke schadevergoeding

Ferry Zandvliet is sterk betrokken bij de hulpverlening aan slachtoffers van de aanslagen, in Nederland, maar ook in Frankrijk. Enkele keren per jaar gaat hij naar Parijs, om daar te bespreken wat er goed gaat en wat er beter kan. Van de Franse overheid ontving hij een behoorlijke schadevergoeding, maar hij moest daar wel zelf achteraangaan. Geen enkele instelling in Nederland kon hem vertellen of er überhaupt een vergoeding werd uitgekeerd en hoe hij daarvoor in aanmerking kon komen. Opmerkelijk is ook nog dat Ferry vriendschap sloot met de vader van een van de daders. Hij zei: “Het klinkt alsof ik de wereldverbeteraar wil uithangen, maar ik weiger om in de slachtofferrol te kruipen. Die rol kan heel veilig zijn. Je krijgt superveel aandacht. Maar uiteindelijk is dat niet de aandacht die je wilt. Nu krijg ik ook nog veel aandacht, maar daar zit iets positiefs in en daar drijf ik op. Natuurlijk hebben slachtoffers het recht om boos te zijn, om te rouwen, maar uiteindelijk moet je weer

Negentig procent van de huidige leiders gaat de stap naar de toekomst niet maken. Ze willen het niet, kunnen het niet, hebben geen tijd of alle drie.

Yuri van Geest | trendwatcher en specialist op het gebied van de wereldwijde Singularity-beweging

nogal wat.” De nieuwe leider is volgens Yuri van Geest meer kwetsbaar, open, ‘purpose driven’, authentiek, consistent en consequent. Nieuwe leiders gaan vooral meer horizontale ecosystemen in en rondom hun bedrijf bouwen, om samenwerkingsverbanden te creëren met hackers, ontwikklers, startups, concurrenten, kennisinstituten en overheden, steeds met het hogere doel voor ogen de wereld te verbeteren. “Moderne leiders moeten moediger dan vroeger zijn, willen ze überhaupt een kans maken in de komende jaren

Moderne leiders [...] moeten vooral ook minder directief top down zijn, maar meer faciliterend, met het oog op het co-creëren van antwoorden.

Yuri van Geest | trendwatcher en specialist op het gebied van de wereldwijde Singularity-beweging

Ferry Zandvliet

Ton Hartlief

doorpakken. En dat moet je helemaal zelf doen, door uit je comfortzone te komen en te leren met veranderingen om te gaan. Zo creëer je pas echt je eigen toekomst. Ik zal nooit vergeten dat 130 mensen hun verhaal nooit meer kunnen vertellen, maar ik ben nog nooit zo gelukkig geweest.”

Natuurlijk hebben slachtoffers het recht om boos te zijn, om te rouwen, maar uiteindelijk moet je weer doorpakken. En dat moet je helemaal zelf doen, door uit je comfortzone te komen en te leren met veranderingen om te gaan. Zo creëer je pas echt je eigen toekomst.

Ferry Zandvliet | slachtoffer van de aanslagen in theater Bataclan in Parijs op 13 novemebr 2015

Schadevoorkomingsclaims

Ton Hartlief, advocaat-generaal bij de Hoge Raad en hoogleraar Privaatrecht aan Maastricht University, was de laatste spreker tijdens het plenaire ochtendgedeelte. Om te beginnen haakte hij aan bij wat Yuri van Geest over 'disruptieve technologie' had opgemerkt. “Technologie die de boel heel erg gaat verstoren”, aldus Hartlief, “en dat gaan wij misschien ook wel meemaken, bijvoorbeeld met apparaten die door middel van ‘internet of things’ met elkaar gaan communiceren of elektrische auto’s die met

de vangrail gaan communiceren. Gaat het daarbij hope-loos mis, wie moet je dan hebben? Het is de vraag of ons systeem van risicoaansprakelijkheden dan inderdaad gaat werken.” Sprekend over de toekomst van het aansprakelijkheidsrecht ging Hartlief ook in op de zogenoemde schadevoorkomingsclaims. Hierbij wordt de rechter ingeschakeld om een maatregel opgelegd te krijgen waarmee een bepaalde schade kan worden voorkomen. Daar zijn inmiddels al diverse voorbeelden van, onder meer ten aanzien van de beveiliging van een onbewaakte spoorwegovergang in Winsum, het gebruik van bepaalde autobussen in het rayon Hogeveen-Meppel, het veiliger maken van een landbouwweg in Friesland en in zekere zin is de klimaatzaak van Urgenda tegen de Staat der Nederlanden daar ook een voorbeeld van.

Haken en ogen

“Aan deze zaken zitten nogal wat haken en ogen”, aldus Ton Hartlief. “Wie stelt hier de normen en wie stelt de prioriteiten? Een uitspraak van de rechter in dergelijke zaken kan eventuele politieke afwegingen doorkruisen. We leven al in een tijd waarin we nogal eens horen: jouw wereld is kennelijk de mijne niet en jij gaat mij niet vertellen hoe ik het moet hebben. Maar het gaat hierbij wel om typen claims die diep kunnen ingrijpen.” Afsluitend zei Ton Hartlief: “Waar gaan we heen in de toekomst? We staan voor ongekende technologische ontwikkelingen en het is wel zeker dat ons aansprakelijkheidsrecht daardoor wordt geraakt. Ik geloof niet in een heel uitdrukkelijke inzet van die schadevoorkomingsclaims. Ik geloof niet dat burgers met een beleidsagenda ons naar een leefbaarder Nederland leiden. Ik zou de samenleving van de toekomst vooral willen toewensen dat we daarin samenleven. We hebben eigenlijk niet één personenschaderecht, maar een gefragmenteerd beeld. Dat betekent dat we ook in de toekomst heel nadrukkelijk over het voorkomen van ongelijke behandeling moeten nadenken. U moet daarbij vooral niet lijdzaam afwachten en toezien, maar gezamenlijk uw verantwoordelijkheid pakken. Dan is er toekomst voor de polder.”

Waar gaan we heen in de toekomst? We staan voor ongekende technologische ontwikkelingen en het is wel zeker dat ons aansprakelijkheidsrecht daardoor wordt geraakt.

Ton Hartlief | advocaat-generaal bij de Hoge Raad en hoogleraar Privaatrecht aan Maastricht University

Subsessies

Na de lunch – buiten vanwege het mooie weer of in een van de vele karakteristieke ruimten van DeFabrique – konden de deelnemers twee subsessies uit een aanbod van in totaal negen sessies volgen.

Affectieschade, duidelijk zo?

Chris van Dijk (partner bij Kennedy Van der Laan) en Michelle Olman (Schadefonds Geweldsmisdrijven) bespraken interpretatieverschillen en open normen met betrekking tot de Wet Vergoeding Affectieschade. De kring van gerechtigden is afgebakend en de hoogte van de toe te kennen bedragen staat vast. Toch kunnen er in de praktijk vragen rijzen door de ruimte die er is voor verschillende interpretaties van begrippen in de wet en een aantal open normen.

AVG in de praktijk

Jørgen Simons (advocaat bij Leijnse Artz) besprak de haken en ogen van de AVG in de praktijk. Verzekeraars, tussenpersonen, benadeelden, juristen, schade-experts, medisch adviseurs, arbeidsdeskundigen, herstelgerichte dienstverleners en werkgevers ondervinden in de praktijk nogal wat onduidelijkheden. Deze werden in een interactieve workshop bediscussieerd.

Re-integratie bij letselschade

Marieke Opdam (professional support lawyer bij Kennedy Van der Laan) gaf aan hoe ver de verplichting van een benadeelde reikt om na een letselschade in arbeid te re-integreren. Ook op de verzekeraar rusten verplichtingen in het kader van de re-integratie. Nagegaan werd in hoeverre de verzekeraar de benadeelde hierbij dient te ondersteunen.

Innovatief en creatief denken

Frank van Noort (manager sales en marketing bij Only-Human) besprak 'design thinking': een manier van denken en vooral een manier van doen die mensen leert snel, effectief en creatief te innoveren. De deelnemers aan deze workshop leerden in vogelvlucht de technieken om complexe thema's of problemen om te zetten naar tastbare en doelgroepspecifieke vraagstukken en vernieuwende oplossingen.

Generatiediversiteit

Aart Bontekoning (mede-eigenaar van Generatiewerk) liet tijdens een interactieve masterclass zien en ervaren hoe generatiediversiteit in de schadebehandeling en de organisatieontwikkeling kan worden ingezet. Bontekoning onderzoekt al twintig jaar de evolutionaire kracht van generatiediversiteit, vooral in Nederland. Hij ontwikkelde een generatietheorie, een unieke onderzoeksmethodiek en effectieve interventies.

(On)afhankelijkheid is vrijheid

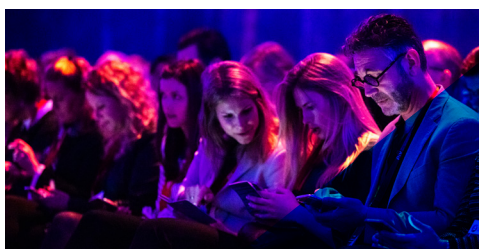
Gerda van 't Land (slachtoffer van een verkeersongeval met een dwarslaesie als gevolg daarvan) vertelde hoe zij in de afgelopen 43 jaar de mogelijkheden van het leven wist te benutten en directeur werd van Landstede Buitengewoon Reizen. In de workshop werd onder meer nagegaan wat voor invloed de huidige manier van schaderegelen op haar leven zou hebben gehad.

Zorgschade en Wmo

Linda Renders (directeur en mede-eigenaar van Trivium-Advies) en Erwin Audenaerde (registerarbeidsdeskundige bij Heling & Partners) stonden stil bij zorgschade in relatie tot onder andere het vervallen van het Wmo-convenant in 2019. Nagegaan werd wat de consequenties daarvan zijn en wat de meerwaarde is van het beroep doen op de Wmo. Ook kwamen de wetswijzigingen aan de orde die in 2019 zijn ingevoerd.

Werkgeluk

Sanne Lemmers (zelfstandig coach) ging in op drie niveaus van werkgeluk en hoe daar invulling aan kan worden gegeven. De wereld van het werk verandert. Loopbanen nemen niet langer de vorm van een carrièretrap aan, maar bevatten juist steeds vaker stappen zijwaarts. Bovendien kiezen veel mensen voor loopbaanonderbrekingen om ruimte te maken voor andere zinvolle levensinvullingen.

Multitasken bestaat niet

Wouter Hesseling (eigenaar van 'Multitasken is een mythe') besprak hoe goed of slecht multitasken is voor de productiviteit van mensen. Eerst werd een toelichting gegeven op de manier waarop onze hersenen werken en daarna werd uitgelegd hoe onze hersenen omgaan met de gelijktijdige uitvoering van verschillende taken.

Hilarische afsluiting

Het laatste onderdeel van het vernieuwde PIV-congres was een plenaire interactieve sessie. De deelnemers konden met hun smartphone vragen beantwoorden en sommigen werden door dagvoorzitter Maarten Bouwhuis gevraagd hun antwoorden toe te lichten. Wie is een ideale leider, wat heb je voor het laatst buiten je comfortzone gedaan en welke karaktereigenschap wil je graag ontwikkelen – deze vragen gaven voldoende stof voor een onderhoudend vraag- en antwoordspel. Ronduit hilarisch was de samenvatting van de dag die door een poppenkastspeler werd gegeven. Eén vraag bleef natuurlijk onbeantwoord, namelijk wat de toekomst ons werkelijk zal brengen. Volgend jaar, op de laatste vrijdag van maart, zal daar al deels een antwoord op komen.

Letselschaderegeling in Europa en beyond. Lessons to be learned.

door Jeroen Quakkelaar
| NIVRE Register Expert

Kasteel Maurick te Vught was ook dit voorjaar weer het decor voor het twee keer per jaar door Andriessen Expertise georganiseerd seminar voor de relaties. Deze keer stond het internationaal perspectief van de letselschaderegeling in de schijnwerper. Onder de titel 'Letselschaderegeling in Europa en beyond. Lessons to be learned' nam spreker mr. Antoinette Collignon, advocaat het publiek mee op reis door Europa en verdere bestemmingen.

Het Europees perspectief was actueel, omdat recent in de media weer kritiek werd geuit op de wijze waarop letselschadezaken in ons land worden behandeld. Recent noemde ook Hartlief dat ons personenschaderecht anno 2019 bepaald niet homogeen is.¹ Hoe pakken andere landen dit aan? En wat kan de Nederlandse personen-schadepraktijk daarvan eventueel leren?

Nadat Collignon de kernpunten van het Nederlandse letselschadesysteem in vogelvlucht had behandeld, waarbij items als het aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht, de GBL en GOMA, de deelgeschillen-regeling, de richtlijnen van de Letselschade Raad en specialisatieopleidingen de revue passeerden, werden de systemen in andere landen onder de loep genomen.

In Europees perspectief schrijft de resolutie 7-75 Du conseil de l'Europe algemene richtlijnen (principes) voor ten behoeve van de vergoeding van schade. Uitgangspunt is onder meer 'restitutio in integrum'. Maar niettemin zijn de verschillen binnen Europa groot. Zo bestaan er onder meer verschillen in het rechtssysteem, verjaringsregime, medisch beoordelingstraject/ medisch experts, kwaliteit en onafhankelijkheid van de rechtelijke macht en kwaliteit van belangenbehartigers. Collignon toonde verschillende overzichten waarop de 'ranking' van de kwaliteit en onafhankelijkheid van de Nederlandse rechtspraak ten opzichte van andere landen in Europa te zien was. Nederland kwam daar gunstig uit. Ze wees daarbij ook op de bronnen van de verschillende rechtssystemen. Binnen Europa en de VS geldt overwegend een aansprakelijkheidsrechtssysteem, waarbij Scandinavië een uitzondering vormt. Daar hanteert men een no fault systeem. In de meeste landen van Europa is het systeem bij wet vastgelegd, terwijl dat in Engeland, Wales, Schotland en de VS bestaat uit case law.

Vervolgens nam Collignon het publiek verder mee op reis door Europa, waarbij ze inging op de vaststelling van verschillende schadeposten. Zo bracht ze naar voren dat in Duitsland materiële schade concreet wordt vastgesteld en het smartengeld aan de hand van de omstandigheden van het geval. Interessant was het om te leren over de wijze waarop in België schade wordt vastgesteld. Daar stelt men de schade zoveel mogelijk vast aan de hand van zogenaamde indicatieve tabellen. De in Nederland gehanteerde AMA-Guide hanteert men in België niet. Daar stelt men de mate van invaliditeit vast aan de hand van de "Officiële Belgische Schaal ter bepaling van de Graad van Invaliditeit (OBSI)". Ook in Frankrijk hanteert

Hoe pakken andere landen dit aan? En wat kan de Nederlandse personenschadepraktijk daarvan eventueel leren?

Ton Hartlief | advocaat-generaal bij de Hoge Raad en hoogleraar Privaatrecht aan Maastricht University

men tabellen bij de bepaling van de schade, net als in Spanje. Daar hanteert men de zogenaamde Barèma's. In Italië is dat niet anders, waarbij rechtbanken de bevoegdheid hebben om schade vast te stellen aan de hand van de omstandigheden van het geval. Opvallend was het om te horen dat het in Italië verplicht is om een mediation te starten bij medische aansprakelijkheidszaken. Collignon wees het publiek hierbij op de mediation richtlijn 2008/52/EG.

Er kleven voors en tegens aan het begroten van smartengeld aan de hand van tabellen.

Antoinette Collignon | advocaat

Aan de overkant van de Noordzee pakt men het weer anders aan. Collignon stipte aan dat materiële schade concreet wordt vastgesteld en het smartengeld mede vastgesteld wordt aan de hand van de "Guideline Assessment General Damages". Het proces van schade vaststellen en afwikkelen wijkt ook af van de Nederlandse praktijk. Zo wordt er in het VK doorgaans een gespecialiseerde medische deskundige eenzijdig benoemd die rapporteert aan de hand van vaste regels. Voor whiplash-zaken benoemt men een orthopedisch chirurg en gebruikt men bij de afronding van een dossier zowel lumpsum betalingen als "structured settlement orders". Met dit laatste doelde Collignon op periodieke afwikkeling. Ook een onderwerp dat hernieuwd op de nationale agenda is gekomen door het iteratie-effect.

Opvallend was hoe de Oost-Europese landen omgaan met letselschades. Zo bracht Collignon Slowakije als voorbeeld naar voren. Daar pleegt men verlies van verdienvermogen te bepalen op basis van een jaarsalaris één jaar voorafgaande aan de gebeurtenis. Het smartengeld wordt na één jaar na ongeval vastgesteld en dan alleen bij objectiveerbaar letsel. De hoogte van het smartengeld wordt aan de hand van een puntensysteem en tabel bepaald (per punt wordt ongeveer 2% van een gemiddeld jaarinkomen van een arbeider in Slowakije uitgekeerd). Er zijn overigens meer landen die de hoogte van het smartengeld bepalen aan de hand van tabellen: Frankrijk, Spanje, Italië, Tsjechië, Oostenrijk, Finland, Luxemburg, Noorwegen en Zweden. Collignon gaf aan dat er voors en tegens kleven aan het begroten van smartengeld aan de hand van tabellen. Enerzijds geeft een tabel meer zekerheid, is regeling sneller mogelijk en ontstaat er een beheersbare

In verschillende overzichten waarop de 'ranking' van de kwaliteit en onafhankelijkheid van de Nederlandse rechtspraak ten opzichte van andere landen in Europa te zien is, komt Nederland gunstig uit.

Antoinette Collignon | advocaat

schadelast. Anderzijds wees zij erop dat medisch experts de regie overnemen, er sprake is van hoge kosten van medisch experts en het ontbreekt aan "restitutio in integrum". Op nationaal niveau hebben we gezien dat een poging van de Letselschade Raad om de begroting van immateriële schadevergoeding te structureren, is gestrand.

Elementen uit andere rechtssystemen blijven evenwel het onderzoeken waard om de juiste balans te houden.

Jeroen Quakkelaar | xxx

Na dit Oost-Europese avontuur, werd de reis vervolgd voor een kort uitstapje naar de VS. Collignon legde uit dat er verschillen tussen de verschillende staten bestaan. Ze noemde als voorbeeld Californië. Daar wordt geen smartengeld uitgekeerd bij arbeidsongevallen en geldt er een limiet voor smartengeld na een medische fout. In de VS wordt geen smartengeld toegekend voor louter psychisch letsel en bestaat er (overigens in meerdere Angelsaksische landen) het systeem van punitive damages (de privaatrechtelijke boete).

De toehoorders werden na de pauze ingelicht over de afdoening van de buitengerechtelijke kosten in de verschillende landen. Collignon voerde aan dat in de meeste landen binnen Europa de kosten van de advocaat geen onderdeel vormt van de schade van het slachtoffer.

Ze noemde landen als: België, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Griekenland, Portugal, Denemarken, Finland, Engeland en Luxemburg. In andere landen bestaat ofwel een beperkte vergoeding, of een vergoeding mits vooraf afgesproken. Het Nederlandse systeem is bijzonder, omdat de kosten van buitengerechtelijke rechtsbijstand voor vergoeding in aanmerking komt (en onderdeel vormt van de schade) waarbij een open norm geldt bij de beoordeling ervan (dubbele redelijkheid).

Collignon sloot af met een aantal stellingen. Ze hield het publiek onder meer voor: moet er een overkoepelend orgaan worden ingesteld dat eenvoudige schades verplicht vaststelt? En: Bij niet objectiveerbaar letsel, alleen een vergoeding boven een bepaald percentage invaliditeit? En tot slot: Bij eenvoudige letselschadezaken verplicht één medisch adviseur? De meningen waren verdeeld.

De middag werd afgesloten met een borrel waarbij de verschillende reisbestemmingen en bezienswaardigheden nog eens met elkaar werden besproken. Een eenduidig geluid dat het proces van de letselschaderegeling in Nederland niet voldoet, werd onder de aanwezigen niet gehoord. Elementen uit andere rechtssystemen blijven evenwel het onderzoeken waard om de juiste balans te houden en rechtvaardige verdeling te vinden in bijvoorbeeld kosten versus schade en de toepassing van concrete versus abstracte begroting van personenschade.

Leergang Middelzwaar Letsel voor professionals in de personen- schadepraktijk

De leergang Middelzwaar Letsel is een intensieve leergang van minstens negen maanden voor professionals in de personenschadepraktijk. Met deze leergang ontwikkel je je verder in belangrijke kerncompetenties: scenario-denken, communiceren, analyseren, oordeel vormen en doortastendheid. Je wordt daarbij geholpen door je medecursisten, de basisdocent, inhoudsdeskundigen, trainers en je mentor. Het gehele schaderegelingsproces komt in deze opleiding aan de orde.

Wil jij ook leren hoe je een personenschadezaak efficiënt, effectief en optimaal kunt regelen? Vanaf 8 september 2020 start de nieuwe leergang!

Ga naar osr.nl/personenschade voor informatie over deze opleiding en ons overige cursusaanbod rondom personenschade.

Wil jij ook leren hoe je een personenschadezaak efficiënt, effectief en optimaal kunt regelen?
Schrijf je dan in bij OSR juridische opleidingen.

Docent Marianne Audenaerde sprak alle cursisten persoonlijk toe om hen te feliciteren.

De medewerkers van Achmea die hebben deelgenomen aan de leergang met hun diploma.

William van de Watering

| register-expert letsel en directeur van GRM-Expertises B.V.

Meten is weten: feiten, feiten en nog eens feiten

Een interview met William van de Watering

door Peter van Steen

“Het is bekend dat de aansprakelijkheidsbeoordeling in letselschadezaken in veel gevallen erg casuïstisch is. Daarom pleit ik voor een snel en gedegen toedrachtsonderzoek, waarbij de waarheidsvinding centraal staat”, ...

zegt William van de Watering, register-expert letsel en directeur van GRM-Expertises B.V., in een interview met hem over het toedrachtsonderzoek. Van de Watering verwijst daarbij naar gedragsregel 4 van de Gedragscode Behandeling Letselschade. Deze stelt dat de verzekeraar binnen drie maanden na ontvangst van de aansprakelijkstelling een onderbouwd standpunt over de aansprakelijkheid moet innemen.

Bij een letselschaderegeling blijkt vaak dat zelfs na jaren of op een zitting nog onduidelijkheid bestaat over wat er precies is gebeurd en wat tot een schade heeft geleid.¹ Als

gevolg hiervan kan de aansprakelijk gestelde partij geen verantwoord standpunt innemen. Bovendien moet worden bedacht dat ook rechters door het debat van partijen en door de eisen van de procedure worden begrensd.² De feiten die niet zijn gesteld, moeten immers buiten beschouwing blijven. Een gedegen, betrouwbaar toedrachtsonderzoek is daarom essentieel. Oud-rechercheur William van de Watering, tevens schaderegelaar met dertig jaar ervaring, heeft een brede kijk op de uitvoering van zo'n onderzoek en op de mogelijke bijdrage ervan aan de waarheidsvinding. Hij zegt: “In onze branche pleegt het bewijs nogal eens met getuigenverklaringen te worden

geleverd. Het komt echter meer dan eens voor dat pas maanden of jaren na het ongeval een verhoor plaatsvindt of een verklaring wordt afgelegd. Dat doet afbreuk aan de betrouwbaarheid ervan, omdat herinneringen vervagen en 'vervuild' raken. Bovendien willen verzekeraars betrokkenen en getuigen nogal eens met vragenformulieren bestoken die naar mijn mening niet altijd aan de waarheidsvinding bijdragen."

"Het komt echter meer dan eens voor dat pas maanden of jaren na het ongeval een verhoor plaatsvindt of een verklaring wordt afgelegd. Dat doet afbreuk aan de betrouwbaarheid ervan, omdat herinneringen vervagen en 'vervuild' raken."

William van de Watering

Strafrechtelijk en civielrechtelijk

In zijn toelichting maakt William van de Watering om te beginnen onderscheid tussen strafrechtelijke en civielrechtelijke onderzoeken. Strafrechtelijke onderzoeken zijn meestal het domein van de politie en de Inspectie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (voorheen de Arbeidsinspectie). Deze onderzoeken worden met name verricht om te bezien of er een strafbaar feit is gepleegd. Van de Watering: "Probleem is dat de processen-verbaal of onderzoeksrapporten van de politie of de Inspectie SZW niet of pas in een laat stadium beschikbaar komen, waarbij ook niet uit het oog mag worden verloren dat die onderzoeken zuiver strafrechtelijk gefocust zijn en civielrechtelijk niet altijd alle vragen zullen beantwoorden."

"Die situatie moet nauwgezet in kaart worden gebracht, onder meer door alles fotografisch vanuit verschillende invalshoeken vast te leggen. Uiteraard moet dit zo spoedig mogelijk na het ongeval of incident gebeuren, omdat anders het risico bestaat dat de situatie is veranderd of aangepast of zelfs niet meer bestaat."

William van de Watering

Technisch en tactisch

In de letselschaderegeling gaat het om civielrechtelijke onderzoeken, waarbij een onderscheid mogelijk is tussen technische en tactische onderzoeken.³ Van de Watering: "Bij een technisch onderzoek kan worden gedacht aan een onderzoek door een verkeersongevallensdeskundige, bijvoorbeeld een onderzoek aan voertuigen, een analyse van de programmering van verkeerslichten, een onderzoek met een lichtmicroscop van een autogordel, een reconstructie en dergelijke. Veel andere technische onderzoeken worden in het kader van de toedracht in letselschadezaken niet verricht. Onder een tactisch onderzoek verstaan we alle activiteiten om gegevens te verzamelen over personen en zaken, evenals over de gebeurtenissen met betrekking tot deze personen en zaken. Denk hierbij aan het horen van betrokkenen en getuigen, het onderzoek op de plaats van het ongeval en bijvoorbeeld het verrichten van een buurtonderzoek." Volgens Van de Watering is het vaak verstandig om voorafgaande aan het horen van betrokkenen of getuigen de situatie te onderzoeken waar het ongeval of incident zich heeft voorgedaan. Hij zegt: "Die situatie moet nauwgezet in kaart worden gebracht, onder meer door alles fotografisch vanuit verschillende invalshoeken vast te leggen. Uiteraard moet dit zo spoedig mogelijk na het ongeval of incident gebeuren, omdat anders het risico bestaat dat de situatie is veranderd of aangepast of zelfs niet meer bestaat."

Objectieve waarheidsvinding

William van de Watering benadrukt dat een technisch of tactisch onderzoek altijd op objectieve waarheidsvinding moet worden gericht. "Van dat basisgegeven mag nooit worden afgeweken", zegt hij. "Dat betekent dat men zich moet realiseren dat informatie gekleurd kan zijn. Verkregen informatie, bijvoorbeeld aan de hand van verklaringen, kan onwaarheden bevatten. Mensen kunnen hun vooroordeel in hun waarnemingen verwerken en daardoor hun eigen waarheid verkondigen, zonder zich van de onjuistheid ervan bewust te zijn. Maar ook de eigen ervaringen van de onderzoeker kunnen diens waarnemingen beïnvloeden. Het is daarom noodzakelijk dat de informatie wordt geverifieerd. Kloppen de verstrekte gegevens? Is er nader onderzoek nodig?" Een belangrijke techniek om na te gaan of de onderzoeker het verhaal goed heeft begrepen, is LSD: luisteren, samenvatten, doorvragen. Van de Watering: "De onderzoeker moet zich ervan bewust zijn dat het waarnemingsvermogen van mensen beperkt is en dat de geest rare sprongen kan maken. De onderzoeker moet daarom altijd bedenken dat mensen onbewust de verkeerde informatie kunnen geven. Daarom zijn doorvragen en bevestiging zoeken van het allergrootste belang." En aanvullend stelt hij: "Objectieve waarheidsvinding is meer dan alleen alles op een rijtje zetten. De onderzoeker zal in interviews merken dat de antwoorden op vragen naar nieuwe vragen leiden. Constante controle van de beschikbare gegevens is noodzakelijk om uiteindelijk

Onder een tactisch onderzoek verstaan we alle activiteiten om gegevens te verzamelen over personen en zaken, evenals over de gebeurtenissen met betrekking tot deze personen en zaken.

“De betrouwbaarheid van een verklaring kan vooral worden beïnvloed door factoren die betrekking hebben op het waarnemings- en geheugenproces van mensen. [...] Een onjuiste verklaring kan daarom het resultaat zijn van fouten in de waarneming en van fouten in het geheugen.”

William van de Watering

zekerheid te krijgen over de toedracht van een incident of over de onregelmatigheid waarnaar onderzoek wordt gedaan.”

Verhoor

Om in een tactisch toedrachtsonderzoek informatie te verzamelen, is het verhoor van betrokkenen en getuigen een vaak toegepaste methode.⁴ Van de Watering: “Voorwaarde voor de bruikbaarheid bij de bewijsvoering van verklaringen is dat deze inhoud hebben en als betrouwbaar kunnen worden betiteld. Het gaat immers om de waarheidsvinding.” Hij stelt dat het verkrijgen van bruikbare verklaringen geen eenvoudige opgave is. Volgens hem kunnen drie aspecten de betrouwbaarheid van een verklaring beïnvloeden: de integriteit van de ondervraagde, het waarnemings- en geheugenproces van mensen en

de invloed van de verhoorder op de ondervraagde.

Van de Watering: “De betrouwbaarheid van een verklaring kan vooral worden beïnvloed door factoren die betrekking hebben op het waarnemings- en geheugenproces van mensen. Wanneer een betrokkene of getuige enige tijd na de gebeurtenis een beschrijving wordt gevraagd van wat er is gebeurd, speelt zowel de waarneming als het geheugen van de ondervraagde een rol. Een onjuiste verklaring kan daarom het resultaat zijn van fouten in de waarneming en van fouten in het geheugen. De factoren die deze fouten veroorzaken, kunnen niet altijd worden uitgeschakeld. Daarom moet de onderzoeker daar bij het inschatten van de betrouwbaarheid van een verklaring rekening mee houden.”

Zintuigen

De onderzoeker kan daarbij worden geholpen, aldus Van de Watering, door kennis te nemen van de beperkingen van de zintuigen en het geheugenproces van mensen. Over de zintuigen zegt hij: “Om de betrouwbaarheid van iemands verklaring te beoordelen, is niet alleen belangrijk wát hij heeft waargenomen, maar ook hóe hij dat heeft waargenomen. Onze zintuigen – ogen, oren, neus, tong en huid – worden door prikkels van buitenaf geactiveerd. Deze prikkels veroorzaken elektrische stromen die naar de hersenen worden geleid. De betekenis of het beschrijven van wat iemand ziet, hoort, ruikt, proeft of voelt vindt in de hersenen plaats. Door onder meer individuele verschillen in kennis, emotie, sociale en culturele achtergrond kunnen die waarnemingen bij verschillende mensen telkens

anders zijn, omdat zij er een eigen betekenis aan geven.” Van de Watering maakt onderscheid tussen interne en externe factoren die de waarneming kunnen beïnvloeden. Hij zegt: “Interne factoren beïnvloeden de waarneming van binnenuit. Elk individu heeft beperkingen aan zijn zintuigen. Denk bijvoorbeeld aan een langzame gewenning aan donker vanuit het licht, een langzame waarneming, gezichtsbeperking, overprikkeling van het netvlies, een blinde vlek en een oog- of kleurstoornis. Externe factoren beïnvloeden de waarneming van buitenaf. Deze factoren hebben met de gebeurtenis zelf en de omstandigheden te maken. Denk daarbij aan de verlichting, de afstand en lichtsterkte, de lichtsoort en lichtinval, de weersomstandigheden, de duur van de waarneming, de aanwezigheid van obstakels en de positie van waaruit iemand iets waarneemt.”

Geheugen

“Waarnemings- en geheugenprocessen kun je niet los van elkaar zien”, vervolgt William van de Watering. “Mensen vormen zich van veel dingen een beeld op grond van hun eigen, in het geheugen opgeslagen ervaringen. Ze kunnen bijvoorbeeld bij een onvolledig beeld van een voorwerp dat voorwerp toch herkennen op basis van hun ervaringen ermee.” Zelfs wanneer informatie in het langetermijngeheugen is opgeslagen, is die nog steeds onderhevig aan verandering. “Nieuwe informatie vanuit bijvoorbeeld publieke en sociale media of van andere personen kan onbewust met de oude informatie worden geïntegreerd.

“Mensen vormen zich van veel dingen een beeld op grond van hun eigen, in het geheugen opgeslagen ervaringen.”

William van de Watering

Soms is die nieuwe informatie juist, maar soms ook niet en dus misleidend. Wanneer mensen die misleidende informatie later niet meer van de oorspronkelijke informatie kunnen scheiden, beschouwen zij die als hun eigen waarneming.” Niet alleen een ander kan de bron van informatie zijn, maar ook de betrokkene zelf, bijvoorbeeld vanuit zijn eigen gedachten en ideeën over het ongeval of het incident. Van de Watering: “Zo raakt de kennis uit de eigen waarneming uiteindelijk vermengd met wat iemand dacht, van anderen heeft gehoord of in de media heeft gezien. Dan is deze kennis niet meer te onderscheiden van aanvullingen uit andere bronnen. De vervorming van de waarneming op deze wijze is groter wanneer er meer tijd zit tussen de originele herinnering en de later verkregen informatie. De herinnering is dan wat weggezakt, zodat misleidende informatie gemakkelijker wordt ingevoegd.”

Retentie-interval

Een herinnering wordt bewaard in het geheugen als een soort van netwerk, legt Van de Watering uit. Delen van een herinnering zijn op verschillende plaatsen van de hersenen, maar wel aan elkaar verbonden opgeslagen. Tijdens de bewaarfase kan een deel van dit netwerk afbrokkelen, vooral wanneer de herinnering niet wordt teruggehaald. De tijd tussen de opslag van de gebeurtenis en het terughalen ervan, bijvoorbeeld bij het afleggen van een verklaring, wordt het retentie-interval genoemd. Van de Watering: “Hoe langer dit retentie-interval duurt, hoe moeilijker het wordt zich een gebeurtenis te herinneren. Het is lastig om informatie na lange tijd weer terug te vinden. Hoe langer geleden het ongeval of incident zich heeft afgespeeld, hoe groter de kans dat de informatie onvolledig en onbetrouwbaar is. De stelligheid van de verklaring van een betrokkene of getuige maakt vaak ten onrechte veel indruk. Hoe zeker een betrokkene of getuige van zijn waarneming of herinnering is, heeft niets met de werkelijke betrouwbaarheid ervan te maken.”

Rapportage

Tot slot is natuurlijk na het onderzoek de rapportage van belang. Volgens William van de Watering moet het rapport in ieder geval beknopt, zakelijk en duidelijk zijn. Onbelangrijke en minder belangrijke zaken, vermoedens en vage vermeldingen moeten worden weggelaten. Feiten en omstandigheden moeten in chronologische volgorde worden vermeld, zo veel mogelijk met een tijds aanduiding erbij. Belangrijk is ook niet uitsluitend te vermelden dat bepaalde zaken zijn geconstateerd of waargenomen, maar dat ze zijn gezien, gehoord, geroken, geproefd of gevoeld. Van de Watering: “Beantwoord in het rapport de zeven w-vragen: wie waren erbij betrokken, wat is er precies gebeurd, waar vond een en ander plaats, waarmee is het gedaan, wat is de wijze waarop het is gedaan, wanneer is het gedaan en waarom is het gedaan. De antwoorden op deze vragen vormen, indien nodig, een goede basis voor een volgende stap in de letselschaderegeling.”

Het is duidelijk, zo mag de slotconclusie luiden, dat in zaken met een substantieel belang vaker en sneller een gedegen toedrachtsonderzoek gewenst is om een verantwoord standpunt in te kunnen nemen met betrekking tot de aansprakelijkheidsvraag. William van de Watering tot slot: “Op grond van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus is een vergunning van het ministerie van Justitie en Veiligheid vereist om dit soort grondige onderzoeken te mogen verrichten. Het spreekt immers vanzelf dat aan de kwaliteit van dergelijke diepgaande onderzoeken de nodige eisen zijn gesteld.”

Hartverwarmend applaus voor Marjoleine van der Zwan

Het PIV-congres op vrijdag 29 maart 2019 in DeFabrique in Utrecht bood Marjoleine van der Zwan een uitstekend podium om afscheid te nemen als directeur van het PIV. Nadat Etienne de Cooker, voorzitter van het bestuur van het PIV, haar had toegesproken en na haar afscheidswwoorden kreeg zij een hartverwarmend applaus van de meer dan 700 aanwezigen.

In zijn toespraak gaf Etienne de Cooker aan dat de opdracht waarvoor Marjoleine van der Zwan in 2016 was aangesteld, namelijk het 'futureproof' maken van het PIV, nu was voltooid. "Het PIV is een sterk merk in de branche als kenniscentrum voor en door verzekeraars", aldus De Cooker. "Richting de toekomst heeft het bestuur besloten de focus nu sterker op de inhoud te leggen." Hij voegde daaraan toe dat het bestuur Marjoleine van der Zwan erkentelijk is voor haar inspanningen en de behaalde resultaten en haar veel succes in haar verdere loopbaan wenst. Het is nog niet duidelijk wie de functie van directeur zal overnemen. De taken worden voorlopig waargenomen door Marco Speelmans, business unit manager Personenschade bij Aegon Nederland.

Krachten bundelen

In haar afscheidsspeech benadrukte Marjoleine van der Zwan dat zij de modernisering van het PIV een bijzondere opdracht had gevonden. Ze zei: "Het PIV kent een netwerk van bevoegen professionals en daar zijn we ook vandaag weer getuigen van. Het PIV is van grote waarde voor de sector en relevanter dan ooit. In het bijzonder ben ik trots op de toolkit die we na de invoering van de wet Affectieschade voor naasten en nabestaanden hebben ontwikkeld, samen met de wetenschap, Slachtofferhulp Nederland, het Schadefonds Geweldsmisdrijven en alle verzekeraars. We hebben een mooi pakket gemaakt van middelen die een snelle en rechtvaardige toewijzing ondersteunen. Het PIV wil samen met al zijn deelnemers het leed door letsel voor slachtoffers en hun naasten zo veel mogelijk beperken. Dit kan alleen maar als alle groeperingen de krachten bundelen en samen producten en diensten ontwikkelen die de afhandeling ook echt versnellen. Het PIV staat er, nu en in de toekomst. Ik wil in het bijzonder de teamleden danken die dit mede mogelijk hebben gemaakt."

Het PIV staat er,
nu en in de toekomst.

Marjoleine van der Zwan

Autoriteit Consument en Markt wijst klacht ASP over PIV-convenant af

De Vereniging van Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade (ASP) heeft bij de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een handhavingsverzoek ingediend over de PIV-overeenkomst BGK. Volgens de ASP is de

'PIV-regeling' slecht voor de mededinging. Daarnaast zou de PIV-regeling de belangen schaden van letselschadeslachtoffers en letselschadeadvocaten. De ACM wijst het handhavingsverzoek van ASP af. Het is de ACM niet gelijk duidelijk of sprake is van een overtreding van de Mededingingswet. De ACM is van oordeel dat de mate van onderzoek die zij moet verrichten om tot een antwoord te komen op deze vraag, niet in verhouding staat tot de ernst en mogelijke gevolgen van een eventuele overtreding. De ACM geeft voorrang aan andere onderzoeken.

Het bericht van de Autoriteit Consument en Markt met daarbij de volledige uitspraak – afwijzing handhavingsverzoek ASP – kunt u vinden op:

<https://www.acm.nl/nl/publicaties/afwijzing-handhavingsverzoek-vereniging-letselschadeadvocaten-asp>

Bijlage Literatuurverwijzing

| Jurisprudentie

Het voorlopig deskundigenbericht (p.5-11)

- 1 Hoge Raad 19 december 2003, ECLI:NL:HR:2003:AL8610.
- 2 Leidraad deskundigen in civiele zaken, p. 45.
- 3 Hoge Raad 22 februari 2019, ECLI:NL:HR:2019:272.
- 4 Hoge Raad 30 maart 2018, ECLI:NL:HR:2018:482.
- 5 Gerechtshof Den Haag 26 maart 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:580.
- 6 Rechtbank Zeeland-West-Brabant 7 november 2013, ECLI:NL:RBZWB:2013:10353.
- 7 Rechtbank Limburg 14 februari 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:1464.
- 8 Gerechtshof Den Bosch 21 februari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:599.
- 9 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 11 oktober 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:8971.
- 10 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 2 mei 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:3708.
- 11 Rechtbank Gelderland 22 juni 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:4179.
- 12 Rechtbank Noord-Holland 2 juni 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:4601.
- 13 Hoge Raad 3 mei 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ1468. Zie voor oudere arresten Hoge Raad 5 december 2003, ECLI:NL:HR:2003:AN8478 en Hoge Raad 9 december 2011, ECLI:NL:HR:2011:BT2921.
- 14 Rechtbank Midden-Nederland 15 augustus 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:5642.

- 15 Rechtbank Oost-Brabant 30 januari 2018, beschikbaar via www.letselschademagazine.nl/rb-oost-brabant-300118.
- 16 Rechtbank Midden-Nederland op 10 januari 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:49.
- 17 Rechtbank 8 mei 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:4408.
- 18 Rechtbank Noord-Holland 26 november 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:10767.
- 19 Rechtbank Rotterdam 17 juni 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:4250.
- 20 Rechtbank Gelderland 19 mei 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:8274.
- 21 Hoge Raad 2 mei 2014, ECLI:NL:HR:2014:1067.
- 22 In art. 205 lid 1 RV is bepaald dat de bepalingen betreffende de deskundige (art. 194 t/m 200 RV) van overeenkomstige toepassing zijn.
- 23 Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2018:2702.
- 24 Gerechtshof Den Bosch 8 september 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:4066.
- 25 Hoge Raad 11 juli 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF7423 (Bravenboer/London).
- 26 Zie o.a. Hoge Raad 21 september 2012, ECLI:NL:HR:BW4896 en Hoge Raad 27 januari 2017, ECLI:NL:HR:2017:112.
- 27 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 16 februari 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:1153.
- 28 Gerechtshof Den Haag 11 juli 2017, www.letselschademagazine.nl/2017/hof-den-haag-110717
- 29 Rechtbank Rotterdam 24 oktober 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:8874.

| Actueel

Letselschaderegeling in Europa en beyond. Lessons to be learned. (p.18-20)

- 1 T. Hartlief, Personenschade in vraag en antwoord, NJB 15 maart 2019, afl. 10, p. 651

| Interview

Metten is weten: feiten, feiten en nog eens feiten (p.22-25)

- 1 O.R.M. van Dam e.a., Wie eist bewijst, wie stelt krijgt geld, Den Haag: Boom juridisch 2017. p. 81-89.
- 2 Artikel 24 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.
- 3 Cursus LOI, De particuliere onderzoeker, OGN 2018. p. 3.1 - 4.6.
- 4 A. van Amelsvoort e.a., Handleiding verhoor, Amsterdam: Reed Business Information 2015. p. 47-81.

OSR juridische opleidingen
feliciteert de medewerkers van
Achmea die hebben deelgenomen
aan de leergang Middelzwaar Letsel van
harte met het behalen van hun diploma.

We wensen iedereen
veel succes bij de
voortzetting van
hun carrière!